

Materiał szkoleniowy
dla kandydatów na Wolontariuszy w Schronisku Na Paluchu im. Jana Lityńskiego

Spis treści

I. O SCHRONISKU	1
II. WOLONTARIAT	2
III. SPACER WOLONTARIUSZA Z PSEM	3
IV. NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE ZACHOWANIA ZWIERZĄT	4

I. O SCHRONISKU

Schronisko na Paluchu im. Jana Lityńskiego przyjmuje zwierzęta pochodzące z terenu m.st. Warszawy i z gmin: Piaseczno, Łomianki, Tarczyn i Raszyn. Zwierzęta znalezione na innym terenie muszą być przyjęte przez jednostki zobowiązane do opieki nad bezdomnymi zwierzętami z danego terenu. Obecnie w naszym schronisku przebywa na co dzień około 450 psów, a liczba kotów waha się od 30 w okresie zimowym do nawet 250 w okresie letnim. Miesięcznie do Schroniska trafia ok. 250 zwierząt, w tym ok. 150 psów i ok. 100 kotów.

- Każde zwierzę dostarczone do schroniska jest sprawdzone czytnikiem, czy nie ma chipa, a następnie opisane, sfotografowane, ma nadany nr identyfikacyjny, przechodzi badanie lekarskie, jest chipowane, zaewidencjonowane w dokumentacji schroniska i zaszczepione przeciwko chorobom zakaźnym oraz zabezpieczone przeciwko pchłom i kleszczom.
- Z Biura Adopcji zwierzę trafia na kwarantannę, która trwa 15 dni. Odizolowanie zwierząt trafiających do schroniska od zwierząt już w nim przebywających i zaszczepionych jest konieczne, albowiem nie jest znany ich status epizootyczny. Nawet jeśli w chwili przyjęcia zwierzę nie wykazuje objawów chorobowych, to nie znaczy, że nie jest zarażone, okres inkubacji chorób jest różny i może wynosić nawet do 14 dni. Po kwarantannie zwierzę szczepione jest przeciwko wściekliźnie. Okres kwarantanny to także czas na odnalezienie zwierzęcia przez właściciela, w tym czasie zwierzę nie może być wydane do adopcji. Wolontariuszy obowiązuje zakaz wstępu na kwarantannę.
- Każdego dnia zwierzętami zajmują się Opiekunowie, którzy sprzątają boksy, zmieniają wodę, karmią psy, socjalizują, podają leki, doprowadzają i asystują przy badaniach. Opiekunowie pracują według grafiku. Każdy rejon ma opiekuna stałego i zastępcę.
- Psy w naszym schronisku karmione są raz dziennie – zawsze rano około godz. 8.00-8:30, dlatego spacer z psami mogą rozpocząć się nie wcześniej niż od godz. 10:00 (aby uniknąć zagrożenia skrętem żołądka). Część psów jest dokarmiana również po południu ok. godziny 15:30, dlatego przed zabraniem psa na spacer popołudniowy należy ustalić z opiekunem czy pies nie jest dokarmiany.
- W schronisku funkcjonuje szpital ogólny i szpital zakaźny dla psów. W szpitalu ogólnym znajduje się laboratorium, sale diagnostyczne, sale operacyjne i boksy dla psów.

- Do szpitala zakaźnego wolontariusze nie mają wstępu.
- Wyprowadzanie psów ze szpitala ogólnego jest możliwe codziennie w godzinach od 10.00 do 16.00. W czasie leczenia obowiązuje całkowity zakaz wstępu do szpitala. O trwającym leczeniu zawsze informuje wywieszona kartka.
- Do szpitala trafiają wszystkie chore koty. Największym problemem z jakim borykamy się w schronisku odnośnie do kotów są katar koci i panleukopenia. Do szpitala trafiają także małe kocięta, jeszcze niesamodzielne, pozbawione matek. Dla takich kociąt utworzony został tzw. Koci Żłobek.
- Do pokoi kociarni nie można wchodzić bez opiekuna lub wolontariusza. Absolutnie nie można bez jednorazowych rękawiczek dotykać kociąt, ponieważ nie uzyskały one jeszcze odporności poszczepiennej i można zagrozić ich życiu.
- W schronisku znajdują się również szczenięta, absolutnie nie można ich dotykać bez jednorazowych rękawiczek, ponieważ nie uzyskały one jeszcze odporności poszczepiennej i można zagrozić ich życiu.

II. WOLONTARIAT

Organizacja wolontariatu w Schronisku na Paluchu im. Jana Lityńskiego.

- W naszym schronisku obecnie działa 650 aktywnych wolontariuszy (w tym ok. 30 wolontariuszy kocich).
- Wolontariusze działają w 21 grupach (20 grup psich, 1 kocia), każda z nich ma swoich podopiecznych. Szczegółowe zasady pracy Wolontariusza, a także zasady funkcjonowania grup określa Regulamin Wolontariatu (utworzony przy współpracy z Wolontariuszami).
- Każdy wolontariusz musi być pełnoletni.

Uwaga! Ze względów bezpieczeństwa dzieci nie mogą brać udziału w spacerach (nawet jako osoby towarzyszące). W schronisku może dochodzić do niebezpiecznych sytuacji (zerwanie się psa ze smyczy, pogryzienia itp.) - od Wolontariuszy oczekujemy poświęcenia całej uwagi wyprowadzanym psom.

- Ze schroniskiem współpracują też w ramach wolontariatu fotografowie, amatorzy i profesjonaliści. Fotowolontariusze robią zdjęcia zwierzętom w schronisku i na różnych wydarzeniach, w których bierzemy udział z psami.
- Wolontariusze dzielą się na Pomoc wolontariusza (w trakcie wprowadzenia i szkolenia do pracy wolontariusza), Wolontariusza wspierającego (obecność w schronisku minimum raz w miesiącu na 3h) i Wolontariusza (obecność w schronisku minimum 3 razy w miesiącu, każdorazowo minimum po 3h).
- Pomoc wolontariusza:
 - musi umówić się telefonicznie z Wolontariuszem wskazanym przez schronisko, a następnie potwierdzić schronisku umówienie się na minimum 3 dni przed planowaną wizytą,
 - musi podpisać umowę o Współpracy na Zasadzie Wolontariatu i odebrać identyfikator podczas pierwszej wizyty, ZANIM zacznie wyprowadzać psy na spacer,

- ma obowiązek noszenia identyfikatora imiennego w widocznym miejscu przez cały czas pobytu w schronisku,
- nie może pracować samodzielnie, nie wybiera sobie psów, które wyprowadza na spacer, wyprowadza psy wskazane przez Wolontariusza. Nie wyjmuje ani nie odkłada sam psów do klatek.
- minimum przez pierwszy miesiąc pozostaje pod nadzorem Wolontariusza - dopóki nie nabierze doświadczenia i nie otrzyma od Lidera Grupy zgody na samodzielną pracę.

III. SPACER WOLONTARIUSZA Z PSEM

- Jednym z zadań, za które odpowiedzialny jest wolontariusz jest wyprowadzanie psów na spacer.
- Schronisko jest otwarte dla wolontariuszy w godzinach 10.00 –18.00.
- Psy w naszym schronisku karmione są rano, w związku z tym, aby uniknąć np. skreśtu żołądka, spacer mogą odbywać się od godziny 10.00, tak aby pies nie biegał tuż po jedzeniu.
- Każdy wolontariusz ma prawo wyprowadzać na spacer tylko te psy, które znajdują się pod opieką jego grupy.
- Pomoc wolontariusza oraz Wolontariusz wspierający nie przeprowadzają spacerów przedadopcyjnych.
- Spacer to nie tylko czas na załatwienie potrzeb fizjologicznych i ruchowych, ale także najlepsza okazja by socjalizować psa, uczyć, nawiązać z nim więź i ocenić, jakiego domu potrzebuje.
- Często pies w pierwszym kontakcie bywa wycofany, nie zwraca uwagi na człowieka na drugim końcu smyczy albo wręcz unika kontaktu z nim. Ważne, by nie zmuszać psa do interakcji i stosować metodę małych kroków.
- W socjalizacji psów wycofanych lub po prostu przestraszonych schroniskiem, w którym niedawno się znalazły, bardzo przydają się małe, smaczne smaczki – często nagradzaj nimi psa, np. gdy sam zwróci na Ciebie uwagę czy zdecyduje się podejść i buduj w ten sposób pozytywne skojarzenia ze spacerem i Twoją obecnością.
- Na początku spaceru psy zazwyczaj są bardzo pobudzone. Pozwól zwierzęciu załatwić potrzeby fizjologiczne, eksplorować teren, poczekaj aż „zejdzie z niego trochę pary”. Dopiero wówczas możesz zacząć wymagać czegoś od psa. Gdy emocje sięgają zenitu, pies nie będzie reagował na Twoje komendy.
- Po wyjściu z boksu najlepiej jak najszybciej opuść teren schroniska – szczekające w boksach psy mogą przestraszyć lub pobudzić Twojego podopiecznego. Nie zatrzymuj się w bramie, nie podejmuj rozmowy z innymi osobami – po pierwsze blokuje to ruch, po drugie dla psa będzie lepiej, jeśli jak najszybciej znajdzie się w spokojniejszym miejscu. Gdy oddalisz się już od miejsca, gdzie zagęszczenie czworonogów jest duże – prowadź psa na luźnej, długiej smyczy, nie szarp go, pozwól mu swobodnie węszyć. Możesz stosować długą linkę treningową – i Tobie i psu będzie dużo wygodniej.
- Pamiętaj, że spacer jest dla psa i ma być dla niego przyjemnością. Pozwól psu się potarzać (chyba, że chce to zrobić np. w kupie), poskubać trawę. Spędzaj podczas spaceru czas

z psem zatrzymując się czasami, kucając, głaszcząc go i bawiąc się. Spacer nie ma być tylko pędzeniem do przodu, ale też przebywaniem z człowiekiem.

- Staraj się zmieniać trasy spaceru. Dla psa poznawanie nowych miejsc i zapachów będzie dodatkową wartością. Dostosuj także długość spaceru do warunków pogodowych i potrzeb psa – starsze, chore psy potrzebują krótszych, spokojnych spacerów, młodsze i energiczne – dłuższych i pełnych wyzwań.
- Ucz psa umiejętności, które ułatwią mu znalezienie domu, a potem dostosowanie się do warunków miejskich (chodzenia na luźnej smyczy, oducz skakania na ludzi, ucz podstawowych komend).
- W warunkach schroniskowych ze względów bezpieczeństwa psy nie mogą witać się z napotkanymi czworonogami (chyba że masz pewność, że psy się znają i lubią). Mijając innego psa, skróć smycz i zwiększ dystans. Skracając smycz jednak nie wieszaj psa na niej, skróć ją tak, żeby pies szedł blisko Ciebie, ale nie wisiał prawie w powietrzu i zwiększ dystans odchodząc od mijanego psa. Stosuj zasadę ograniczonego zaufania – nie licz, że inny wolontariusz z psem odsunie się na bezpieczna odległość, sam/sama podejmij inicjatywę.
- Przyczyny ciągnięcia podczas spacerów: ekscytacja wyjściem na dwór, brak odpowiedniej dawki ruchu i chęć rozładowania nadmiaru energii, wynik lęku spowodowanego nadmierną ilością bodźców środowiskowych.
- Sposoby na nauczanie psa chodzenia podczas spacerów na „luźnej smyczy” (stosuj tylko, gdy pies już oddali się od stresu schroniska i zrzuci z siebie trochę emocji):
 - ❖ zatrzymanie się za każdym razem, gdy pies napnie smycz. Należy wtedy poczekać, aż zwierzę się uspokoi (smycz się lekko zluźni) i dopiero wtedy kontynuować spacer,
 - ❖ zmiany kierunków, gdy pies zaczyna ciągnąć.

IV. NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE ZACHOWANIA ZWIERZĄT

Mowa ciała psów – sposób porozumiewania się z człowiekiem i innymi psami, właściwe rozumienie sygnałów wysyłanych przez inne zwierzęta.

Elementy ciała, na które należy zwracać uwagę podczas oceny stanu emocjonalnego zwierzęcia:

- pozycja ciała psa
- ułożenie uszu i ogona
- sierść psa
- mimika

Postawy w mowie ciała psów

- postawa grożąca, ofensywna – pies agresywny, grożenie atakiem: łapy sztywne, wyprężony grzbiet, sierść zjeżona wzdłuż całego grzbietu i ogona, głowa uniesiona i wychylona do przodu, nos zmarszczony, kąćki warg skierowane do przodu, ogon naprężony, uniesiony wysoko ponad linię grzbietu, nerwowe ruchy ogona, tylne łapy szeroko rozstawione;
- postawa lękliwa i uspokajająca, defensywna (możliwa agresja ze strachu) -

zastyganie w bezruchu, przykurczenie całej sylwetki, uszy położone płasko na głowie i skierowane ku tyłowi, odwracanie wzroku i całej głowy na bok, tzw. „uśmiech” (kąćki warg skierowane do tyłu, widoczne zęby), odstąpienie boku ciała, przypadanie do ziemi, odstawianie gardła i brzucha, ogon podwinięty pod brzuch (zachowania poddańcze) w przypadku natężenia bodźców – ucieczka, jeżeli pies ma taką możliwość lub atak ze strachu, jeżeli nie ma możliwości ucieczki (reakcja krytyczna);

- postawa zabawowa (charakterystyczny ukłon z przednimi łapami ustawionymi wąsko, blisko siebie) - gwałtowne przypadanie przodem ciała do ziemi z nagłym zrywem do biegu, częste bieganie w kółko i znowu przypadnięcie do ziemi, uszy postawione do góry, ale lekko skierowane na boki, głowa lekko skierowana na bok, ogon uniesiony – częste, luźne wymachiwanie;
- postawa uległa (czynne podporządkowanie) - obniżona pozycja ciała i głowy, mięśnie i oczy rozluźnione, ogon luźno opuszczony, płynne ruchy ogona, uniesiona przednia łapa, lizanie powietrza lub rąk człowieka;
- postawa neutralna: rozluźniona postawa ciała – stojąca, siedząca lub leżąca, wzrok spokojny, wyraźny, oczy otwarte, uszy postawione, lekko odchylone, ogon luźno zwieszony, głowa lekko podniesiona, spokojny wyraz pyska – może przerodzić się w zaciekawienie.

Bezpieczne rozdzielanie walczących psów (formy ostrożności)

- złapać za obrozę psa gryzącego i skręcać ją aż do lekkiego przyduszenia psa, następnie bez szarpania poczekać aż pies zwolni uchwyt i puści drugiego psa, wtedy trzeba go odciągnąć i odgrodzić od drugiego psa
- wykorzystanie zimnej wody do chwilowej dezorientacji psów, jeśli jest pod ręką
- wezwij pomoc drugiej osoby (inny wolontariusz, opiekun lub pracownik biura adopcji)
- nigdy nie odciągaj siłą od siebie trzymających się zwierząt i nie szarp ich, gdyż to może tylko pogłębić obrażenia.

Zachowanie w sytuacji zagrożenia atakiem psa na człowieka

- nie wolno krzyczeć, uciekać (wyzwała to instynkt pogoni) ani obniżać pozycji ciała
- spokojne zachowanie, zastygnięcie w bezruchu, opuszczenie rąk i ramion
- odwrócenie głowy, niepatrzenie psu w oczy
- ewentualne pozwolenie na obwąchanie przez psa, powolne oddalenie się (tyłem)

Zachowania człowieka mogące stanowić dla psa problem

- krzyk, bieganie
- szybkie podchodzenie na wprost
- pochylanie się nad psem, obejmowanie go, przytulanie
- patrzenie prosto w oczy (tzw. „twardy wzrok”)
- gwałtowne ruchy, machanie rękami
- wymuszanie na siłę zmiany pozycji psa
- dotykanie łap
- zabieranie przedmiotów lub jedzenia w przypadku psa broniącego zasobów

Socjalizacja i oswajanie bojaźliwego, nieufnego psa

- objawy stresu u psa: sygnały uspokajające, dyszenie, oblizywanie nosa, ziewanie, podniesienie łapy, sztywność, skulenie, stężała mina (kąciki ust ściągnięte do tyłu), worki pod oczami, duże oczy, przyspieszony oddech, częste oddawanie moczu, nadmierne pocenie – mokre ślady łap, ślinotok, wysuwanie prącia, wypadanie sierści, łupież, nadmierne reakcje – np. agresja
- wykorzystanie sygnałów uspokajających (kucnięcie, odwrócenie wzroku i całej głowy bokiem do psa, ziewanie, mruganie oczami) mówienie do psa cichym, spokojnym głosem (wyższy ton głosu)
- powolne zdobywanie zaufania psa – przy pomocy smakołyków, w razie potrzeby najpierw zza kraty
- niewymuszanie kontaktu fizycznego z psem, pies musi zrobić pierwszy krok

Bezpieczny i skuteczny sposób łapania psów, które uciekły

- nie gonić psa, podążanie za psem może być przez niego odebrane jako zachowanie agresywne lub pogoń i spowoduje dalszą ucieczkę
- należy kucnąć, delikatnie przywoływać psa, wabić smakołykiem, ewentualnie spokojnie okrążyć w kilka osób (bez krzyków powodujących dodatkowy stres)
- najlepiej mieć ze sobą smakołyk – dajemy go psu, najlepiej rozdrabniając na ziemi i gdy pies jest zajęty zbieraniem, spokojnie łapiemy za obroź lub smycz; najbezpieczniejsze jest założenie tzw. pętli ze smyczy, bez dotykania obroży
- nie łapiemy psa od tyłu (grozi to ugryzieniem)
- zgłaszamy (prosimy kogoś by poszedł i jak najszybciej poinformował opiekuna psa i Biuro Przyjęć i Adopcji).